

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt osana oppimisen ja koulunkäynnin tukea perusopetuksessa

25.10.2024

Päivi Kamppi, Niina Rumpu, Mari Huhtanen

Marko Jokinen, Susanna Kartimo-Kröger, Anssi Roiha, Irene Rämä, Mari Sjöström

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Arvioinnin toteutus ja taustoittavia tuloksia

Niina Rumpu

Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt

Eriyttävässä opetuksessa saman opetusryhmän oppilaille annetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaista opetusta heidän yksilöllisten tarpeidensa ja lähtökohtiensa mukaisesti. Eriyttäminen voi kohdistua esim. opetuksen sisältöihin, opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin, kotitehtävien määrään ja niihin käytettävissä olevaan aikaan. Eriyttämistä voidaan toteuttaa sekä ylös- että alaspäin.

Eriyttämistä toteutetaan myös joustavien opetusjärjestelyjen avulla, joilla tuetaan yleisen, tehostetun ja erityisen tuen järjestämistä. Tässä arvioinnissa joustavilla opetusjärjestelyillä tarkoitettiin oppilaiden väliaikaista ryhmittelyä erilaisilla perusteilla.

Joustavia opetusjärjestelyjä voidaan toteuttaa yksin opettamalla tai yhteis- tai samanaikaisopettajuuden avulla.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

- Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki
- Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan.
- Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa.
- Tukea annetaan niin kauan sekä sen tasoisena ja muotoisena kuin se on tarpeellista.
- Tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia.
- Oppimisen ja koulunkäynnin vaikeuksia ehkäistään ennakolta esimerkiksi opetusta eriyttämällä, opettajien keskinäisellä sekä muun henkilöstön yhteistyöllä, ohjauksella sekä opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla.

Arviointikysymykset

1. Miten hyvin eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen avulla voidaan tukea oppimista ja koulunkäyntiä?
2. Miten toimivia ratkaisuja eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt ovat pedagogiikan ja opetushenkilöstön työn näkökulmasta?
3. Miten eriyttämistä ja joustavia opetusjärjestelyjä tai oppimisen tukea tulisi kehittää tai muuttaa?

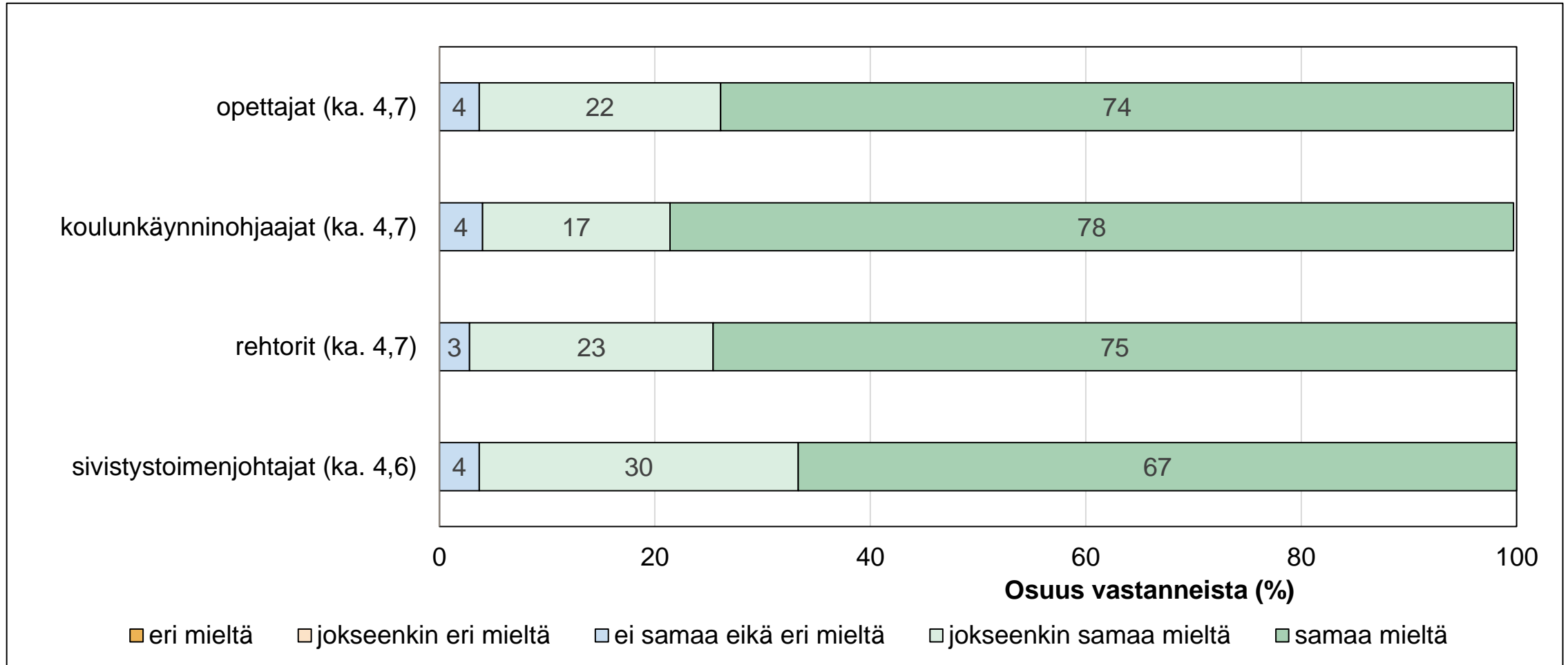
Aineisto

Tulokset perustuvat keväällä 2023 tehtyyn kyselyyn, johon vastasi:

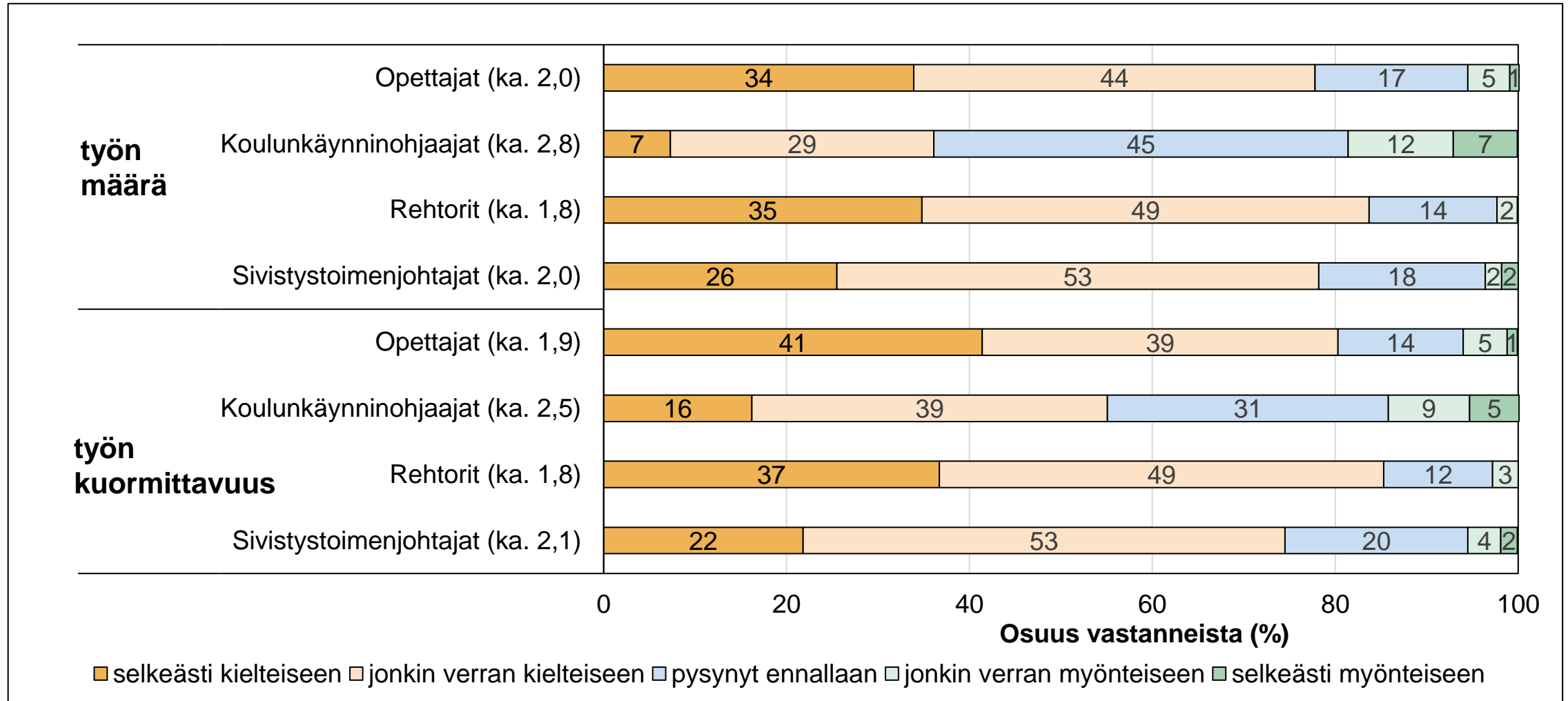
- 2636 opettajaa (aineenopettajia 53 %, luokanopettajia 25 %, erityisopettajia 19 %)
- 831 koulunkäynninohjaajaa
- 178 rehtoria
- 55 sivistystoimenjohtajaa.

Lisäksi haastateltiin 20 opetustoimen eri opetustoimen tehtävissä toimivaa asiantuntijaa.

Oppilaiden tuen tarve on kasvanut kaikkien vastaajaryhmien mielestä

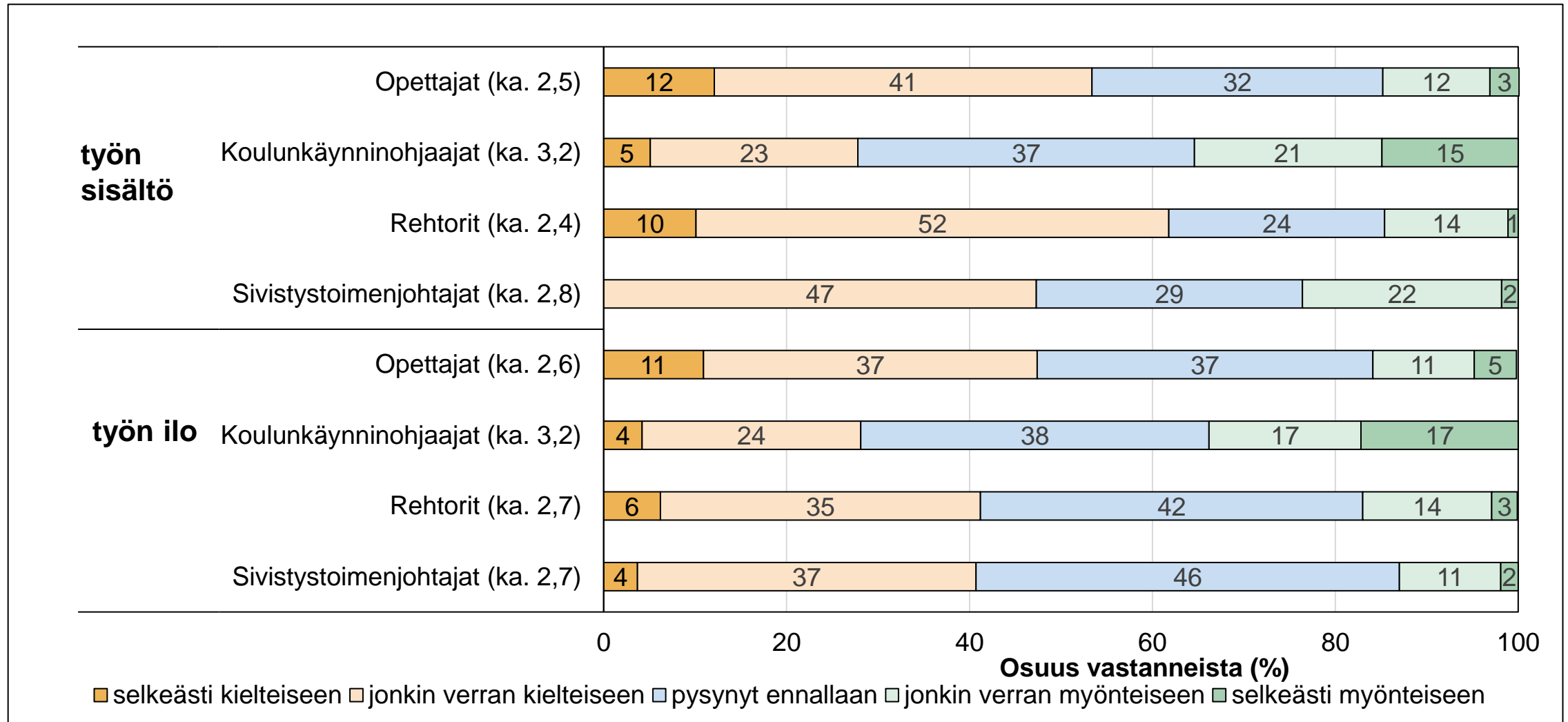

Muutokset työn määrässä ja kuormittavuudessa

Muutokset työn sisällössä ja ilossa

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

(...) Meillä on inklusiosta erittäin hyviä kokemuksia aina kun tuen tarve on pedagogisen tuen tarvetta. Oppilaat ja heidän vanhempansa ovat olleet hyvin onnellisia kun opetus järjestyy ihan tavallisessa ryhmässä ja lapsi saa kavereita. Käyttäytymispuolen pulmat ovat eri asia. (...) Toivon, että saataisiin paremmin nostettua juuri esiin tämä tuen tarpeiden erilaisuus, ja että kirjaukset muuttuisivat nopealukuisemmiksi.

Nykyinen kolmiportainen järjestelmä on kovin kankea ja paperisälän alle hukkuu helposti se tärkein: itse tuen toimet. Lisäksi portaiden rajat ovat oikeasti epäselvät ja vaikeat hahmottaa. Tuen tasoon vaikuttaa ihan liikaa oppilaan luonne ja vanhempien vaatavuus. (...)

Ja sitten opettajien koulutus ja oppilaan näkökulman muistaminen ovat todella tärkeitä aina vaan. (Rehtori)

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen ohjeiden ja käytäntöjen toimivuus & tuen tarjonta

Päivi Kamppi

Tuen opetusjärjestelyt ja -käytännöt jokseenkin järjestelmällisiä, mutta tukitarpeiden ennakoinnissa kehitettävää

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen

- opetusjärjestelyt ja -käytännöt koettiin jokseenkin järjestelmällisinä ja suunnitelmallisina kokonaisuuksina.
- muutostarpeita päivitettiin kouluissa melko systemaattisesti ja säännöllisesti.
- tarpeita ei kuitenkaan aina onnistuttu kouluissa kartoittamaan nykyisillä käytännöillä riittävän ajoissa:

Tätä mieltä oli opettajista 42 %, koulunkäynninohjaajista 40 %, rehtoreista 17 % ja sivistystoimenjohtajista 13 %.

Menettelyissä oli myös vaihtelua opetuksen järjestäjittäin.

Vastaajien toiveita ennaltaehkäisevämmästä ja tarkemmin säädellystä tuen toteutumisesta

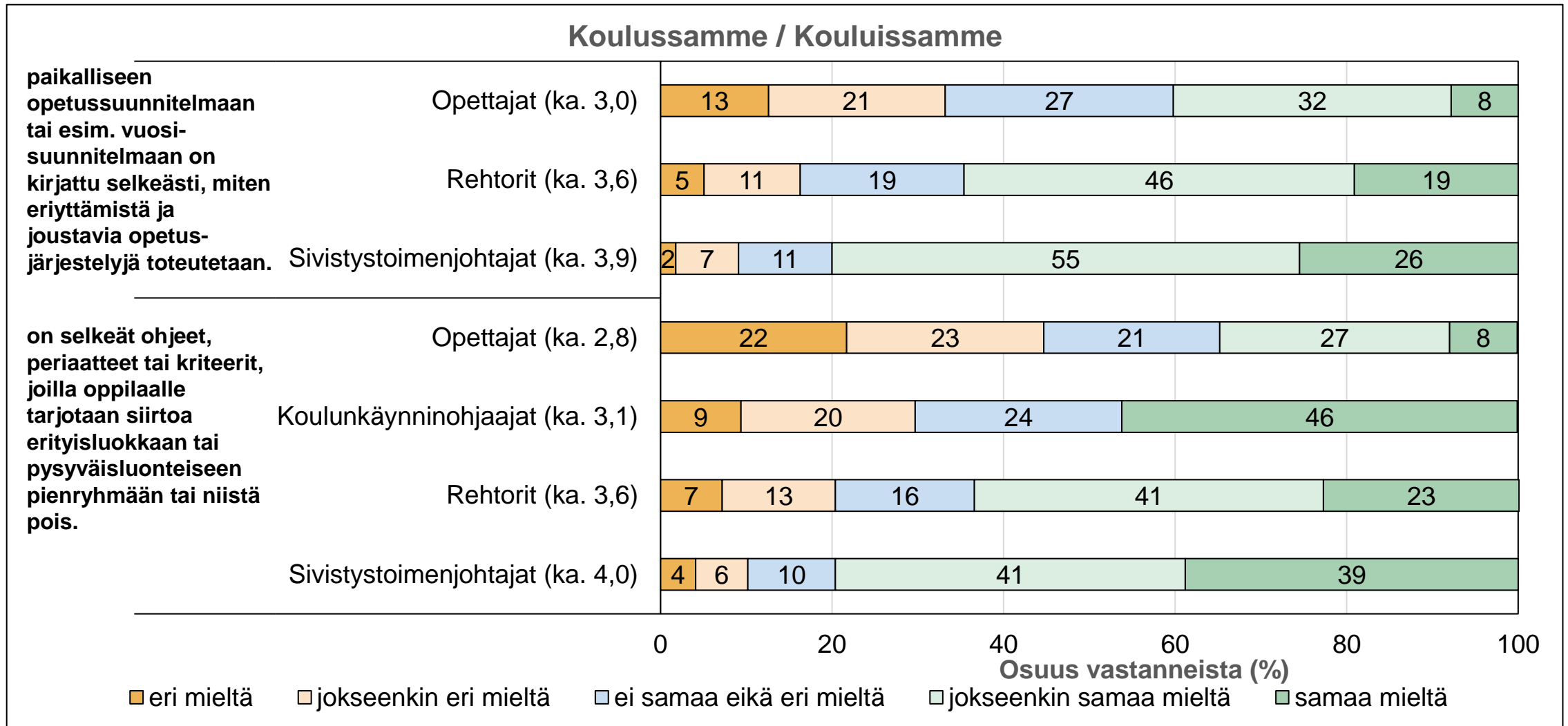
” (...) kehittämistyötä kouluissa voitaisiin viedä enemmän ennaltaehkäisevään ja varhaisen puuttumisen suuntaan. Todella monet joustavista järjestelyistä tulevat siinä vaiheessa, kun tilanne on jo pahasti päällä ja silloin tilanteet vaativat todella vaativia ratkaisuja, paljon resurssia ja työtä. Jos kouluissa saataisiin tehostettua ennaltaehkäisyä ja varhaista puuttumista niin interventioiden ei välttämättä tarvitsisi olla niin voimakkaita myöhemmässä vaiheessa.

Koulun tukitoimet ja niiden kehittäminen ei yksinään riitä, vaan koulun ulkopuolisten tahojen (mielenterveyspalvelut, perheneuvola, lastensuojelu jne.) toimintaa pitäisi ehdottomasti kehittää samalla tavalla ennaltaehkäisevään ja sujuvampaan suuntaan. Usein on kysymys sen tasoisista ongelmista, että pelkät koulun keinot eivät niitä riitä ratkaisemaan ja silloin tarvittaisiin koulun ulkopuolisten tahojen sujuvampaa toimimista.”
Erityisopettaja

”(...) Monesta kunnasta puuttuu säännöt luokkien maksimikoosta, puuttuu ohjeistusta ja linjausta inklusion järjestämistavoista. Oppilasryhmiin integroidaan oppilaita tai he pysyvät ison ryhmän oppilaina, vaikka tuen tarpeeseen ei tällä järjestelyllä pystytä vastaamaan.

Kunnissa on tällä hetkellä tilanteita, että erityisryhmien -luokkien määrä on liian vähäinen. On tilanteita, jossa jo ennen lukuvuoden puoltaväliä sanotaan, että ryhmiin /luokkiin ei oteta lukuvuoden aikana enää ketään, koska ne ovat täynnä. Tällainen tapa toimia ei voi olla osa oppilaan tukea. (...)” Luokanopettaja

Tuen toteutusta ja opetusjärjestelyjä koskevien ohjeiden selkeys

Tuen asiakirjojen laatimisessa ja käytännöissä oli vaihtelua. Tiedon välittämisessä asiakirjat koettiin hyödyllisiksi

- Erityisen tuen päätökset tehtiin sivistystoimenjohtajien mukaan varsin yhdenmukaisin perustein. Sen sijaan tehostetun ja erityisen tuen oppimissuunnitelmien yhdenmukaisuus vaihteli enemmän.
- Huoltajia ja oppilaita kuultiin tehostettua tai erityistä tukea suunniteltaessa hyvin.
- Tehostetun tuen oppimissuunnitelmaa ja erityisen tuen HOJKSia pidettiin opettamisen tai ohjaamisen näkökulmasta hyödyllisinä tai jokseenkin hyödyllisinä erityisesti tiedonsiirron näkökulmasta.
- ”Käyttöohje oppilaaseen, merkitys korostuu nivelvaiheissa”. Opettaja
- ”Perusteellisesti tehdyt pedagogiset asiakirjat antavat hyödyllistä tietoa opettajille. Tämä edellyttää, että pedagogisiin asiakirjoihin kirjatut asiat on kuvattu tarkasti ja linkitetty käytäntöön. Pedagogisiin asiakirjoihin pitäisi saada kirjata tuen tarpeet todellisen tilanteen mukaan, eikä siten, mikä on kunnan puutteellisilla resursseilla mahdollista toteuttaa.”
Opettaja
- Koulunkäynninohjaajat toivoivat mahdollisuutta perehtyä tuen asiakirjoihin
”Me emme useinkaan tiedä lasten ongelmista ja joudumme itse miettimään mikä olisi parasta heidän kannaltaan. Aina ei ole kyse oppimisvaikeuksista, vaan taustalla voi olla jokin muu diagnoosi, joka olisi hyvä tulla myös ohjaajien tietoon. Ei pysty auttamaan parhaalla tavalla, jollei tiedä todellisia syitä.” Koulunkäynninohjaaja

Tuen asiakirjojen laatiminen ja hyödyntäminen haastavaa

- Oppimissuunnitelmien ja HOJKS:ien laatiminen koettiin kuitenkin työlääksi

”Useista kunnista kertyneen havaintomateriaalin pohjalta olen tullut siihen tulokseen, että niiden laadinta- ja päivitysprosessit ovat niin työläitä, että ne jäävät liian pintapuoliseksi, eivätkä ohjaa oikein mitään.” Rehtori

- eikä niitä ei voitu aina toteuttaa siten kuin oli suunniteltu:

”Suurten oppilasmäärien takia koen, että en millään pysty pitämään päässäni kaikkien oppilaiden erityistarpeita. Jos erityisopetukseen ei ole resurssia, jää oppilas ilman suunnitelmaan kirjattua tukea. Suurissa opetusryhmissä tukiasioita on mahdoton toteuttaa toivotulla tavalla. Surullista mutta näin käytännössä.” Opettaja

”Järjestelmissä pitäisi olla merkintä, että oppilaalla on tällainen suunnitelma. Kun luokassa käy vuodessa useita satoja eri oppilaita, ei ole aikaa käydä selaamassa jokaisen tukivälilehteä, että onko siellä joku lomake.” Opettaja

”Tehostettu tuki riippuu paljon oppilaan omasta tahdosta. Esim. tukiopetus järjestetään koulupäivän jälkeen, eivätkä oppilaat mielellään jää silloin tukiopetukseen. Eli he eivät ole halukkaita opiskelemaan enemmän kuin muut, jotta oppiminen paranisi. Erityinen tuki järjestetään samanaikaisesti, kun on oppilaalle vaikean aineen tunti. Lisätyötä ei tarvita (...)” Rehtori

Henkilöstöryhmät eri mieltä tuen tavoitteiden toteutumisesta

- Koulujen henkilöstö arvioi pystyvänsä vastaamaan tuen tarpeisiin sitä heikommin, mitä suurempia tarpeet olivat. Yleistä tukea tarvitsevia oppilaita voitiin tukea paremmin kuin tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevia oppilaita.
- Tehostettua tukea saavia oppilaita pystyi tukemaan hyvin tai melko hyvin vain noin 40 % opettajista ja erityistä tukea saavia oppilaita pystyi tukemaan hyvin tai melko hyvin enää kolmannes opettajista. Tältä osin oppilaiden oikeus tukeen ja yhdenvertaisuuteen näyttäytyi riittämättömänä.
- Sivistystoimenjohtajat ja rehtorit kokivat sekä tehostetun että erityisen tuen toteutuvan huomattavasti paremmin kuin mitä opettajat ja koulunkäynninohjaajat kokivat.
- Ruotsinkielisissä kouluissa pystyttiin opettajavastausten mukaan antamaan sekä tehostettua että erityistä tukea suomenkielisiä kouluja paremmin.

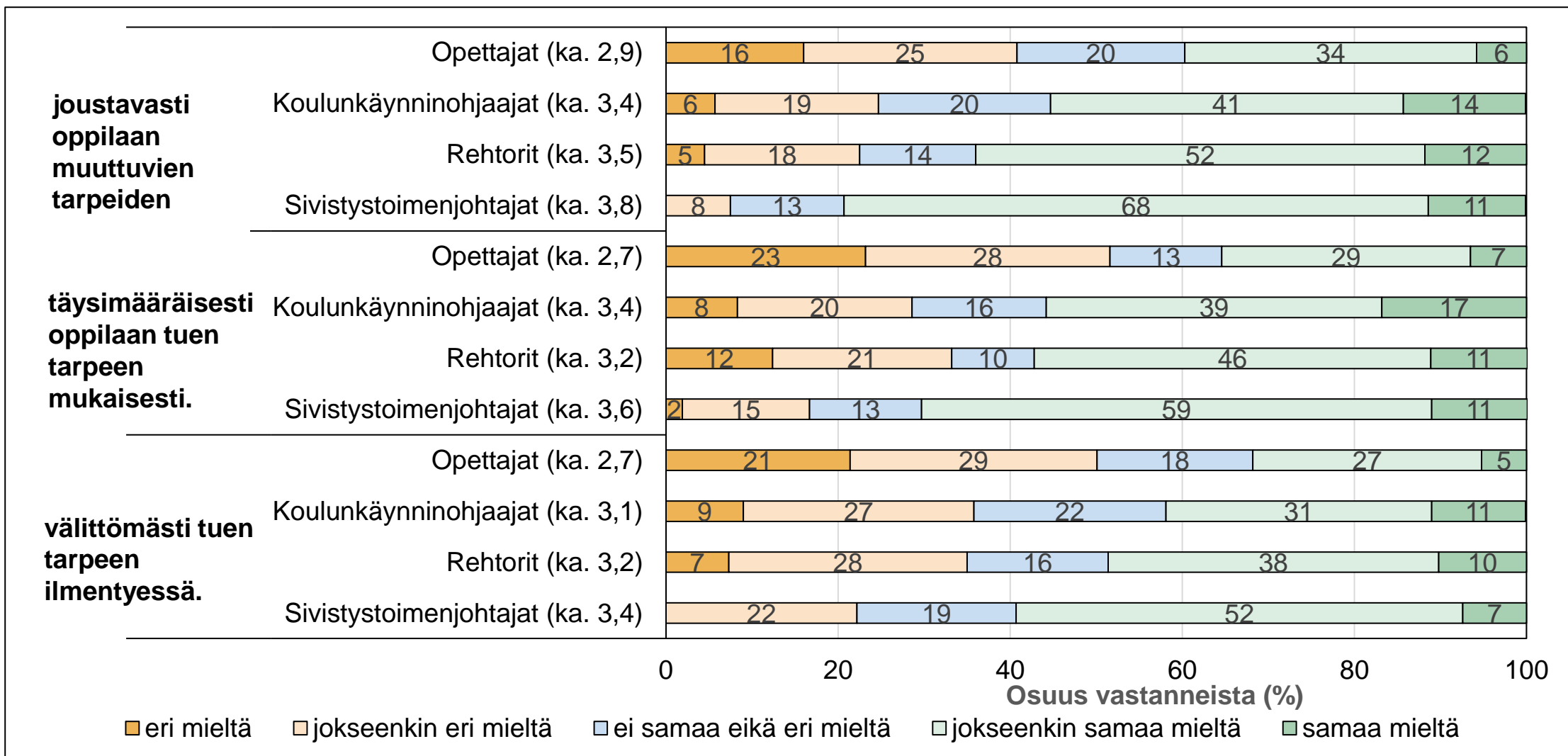
Tuen tavoitteiden toteutuminen

- **Parhaiten** tehostetun ja erityisen tuen tavoitteista toteutuivat tuen antaminen
  - joustavasti oppilaan muuttuvien tarpeiden mukaisesti
  - täysimääräisesti oppimissuunnitelman mukaisesti sekä
  - välittömästi tuen tarpeen ilmetessä.

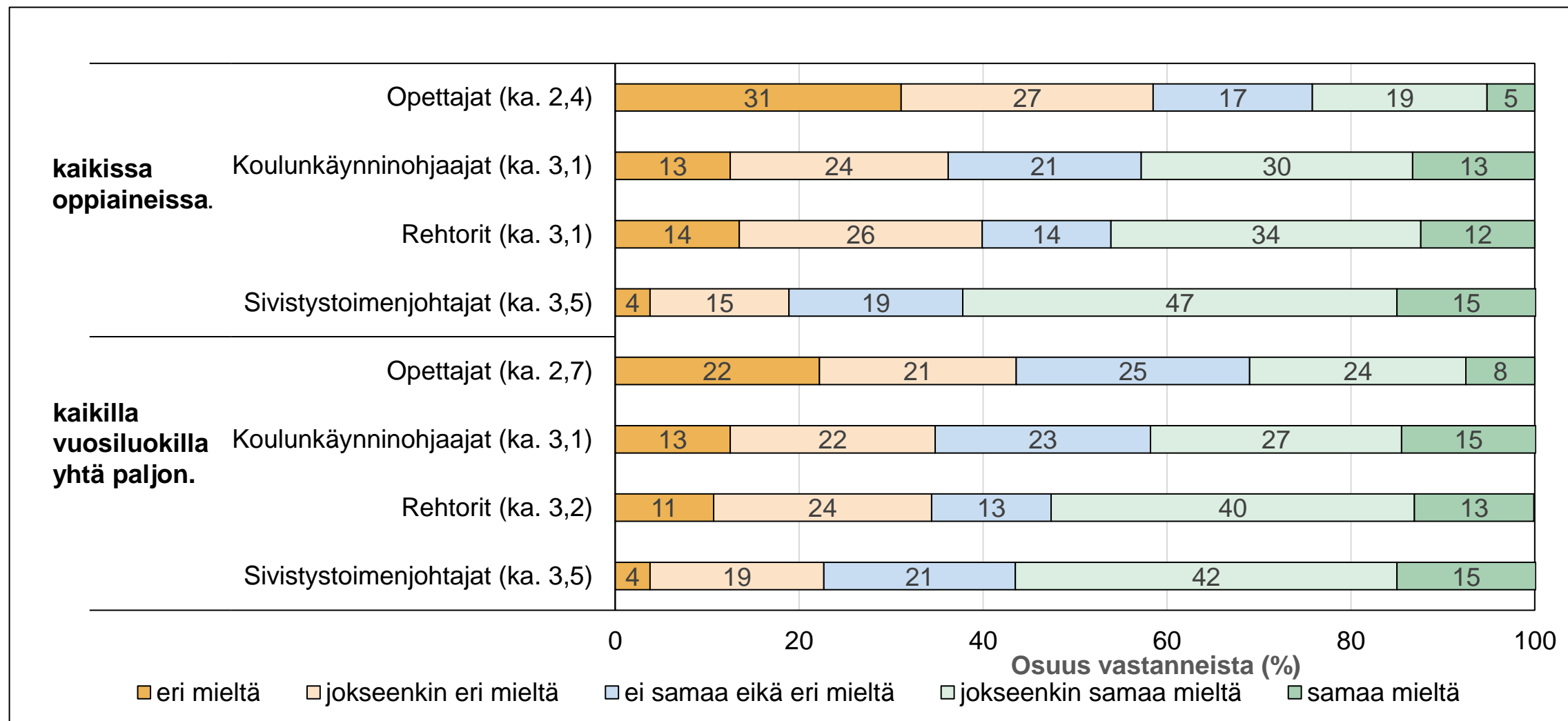
Kuitenkaan yhdenkään vastaajaryhmän mielestä tehostettu tai erityinen tuki ei toteutunut kouluissa täysimääräisesti (kuvio 20).

- **Heikoimmin** tehostetun ja erityisen tuen tavoitteista toteutui
  - tuen antaminen kaikissa oppiaineissa ja
  - kaikilla vuosiluokilla yhtä paljon.
  - Erityisen tuen tavoitteista heikosti toteutui myös tuen antaminen yhdenvertaisesti.

Koulussamme / Kouluissamme pystymme antamaan erityistä tukea

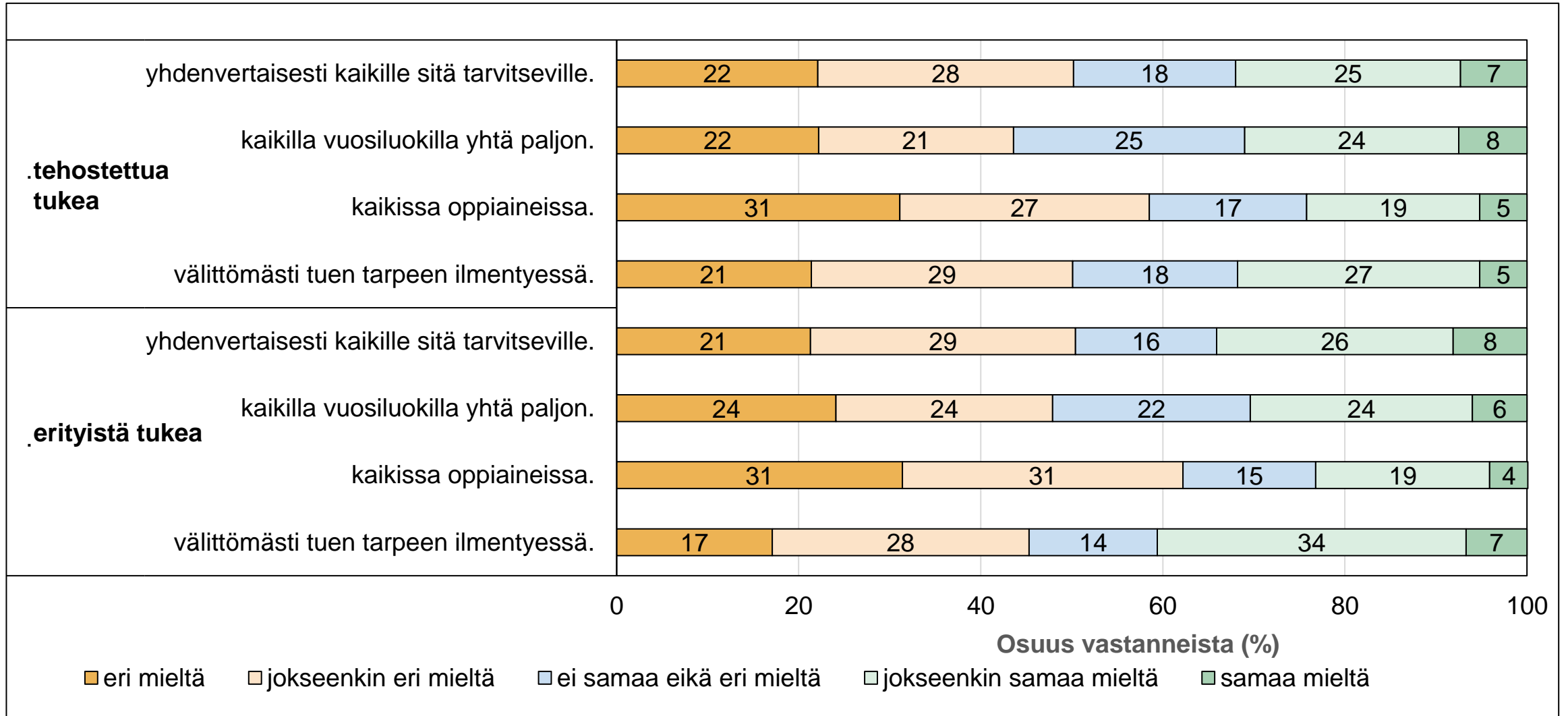
Koulussamme / Kouluissamme pystymme antamaan erityistä tukea

Tuen tarjoaminen yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi ei aina onnistunut

- Useimpien opettajien mielestä nykyisillä käytänteillä ja järjestelyillä ei onnistuttu tukemaan riittävästi oppilaan opinnoissa suoriutumista (41 %).
- Tukea oli opettajien mielestä mahdollista antaa hieman joustavammin oppilaan muuttuvien tarpeiden mukaisesti tehostetussa (48 %) kuin erityisessä (40 %) tuessa. Erityisen tuen osalta 41 prosenttia opettajista koki, ettei tukea voitu antaa joustavasti.
- Noin joka toisen opettajan mielestä hänen koulussaan ei voitu antaa oppilaille tehostettua tai erityistä tukea
  - täysimääräisesti tuen tarpeen mukaisesti,
  - yhdenvertaisesti kaikille sitä tarvitseville,
  - kaikilla vuosiluokilla yhtä paljon tai
  - välittömästi tuen tarpeen ilmetessä.
- Kaikkein yksimielisimpiä opettajat olivat siitä, että tehostettua ja erityistä tukea ei voitu antaa kaikissa oppiaineissa.

Koulussamme pystymme antamaan (opettajavastaukset)

Ainakin joka toisella opettajalla oli haasteita vastata tuen tarpeisiin

- Arviointiin osallistuneiden opettajien opetusryhmissä oli keskimäärin 3 tehostettua ja 2 erityistä tukea saavaa oppilasta.
- Opettajista 48 % koki, että tehostettua tukea saavia oppilaita oli luokassa usein tai aina enemmän kuin heidän tarpeisiinsa pystyttiin vastaamaan. Erityisen tuen kohdalla näin koki 37 % opettajista.
- Koulunkäynninohjaajien näkemys tuen tarpeisiin vastaamisesta oli samankaltainen kuin opettajilla. Rehtorit ja sivistystoimenjohtajat näkivät tilanteen parempana.
- Tuen tarjoaminen oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi olivat haastavia tavoitteita, sillä opettajista
  - runsas puolet (54 %) oli onnistunut tarjoamaan oppimisen ja koulunkäynnin tukea silloin kun sitä tarvittiin
  - runsas puolet oli pystynyt vain harvoin tai joskus ehkäisemään tehostetun (58 %) tai erityisen (59 %) tuen tarvetta.
- Noin kolmannes (34 %) opettajista oli joutunut usein tai aina madaltamaan ryhmän kaikkien oppilaiden oppimistavoitteita opetusryhmän heterogeenisen osaamisen vuoksi, jotta saivat opetettua kaikille perusasiat. Joskus näin oli joutunut toimimaan useampi kuin joka toinen opettaja.
- Aineenopettajat olivat joutuneet madaltamaan oppimistavoitteita luokan- ja erityisopettajia useammin.

Tuen rakenteissa, resursseissa, toimivuudessa ja riittävyudessa on kehitettävää

- Eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen avulla voitiin kaikkien vastaajaryhmien mielestä tarjota yhdenvertaisemmin oppimisen kuin koulunkäynnin tukea. Opiskeluhuollon tila huolestutti kaikkia vastaajaryhmiä ja sen puutteiden koettiin heijastuvan erityisesti koulunkäynnin tukitoimien onnistumiseen.
- Suurin osa vastaajaryhmistä piti nykyisten opetusjärjestelyjen joustoja riittämättöminä tai jokseenkin riittämättöminä.

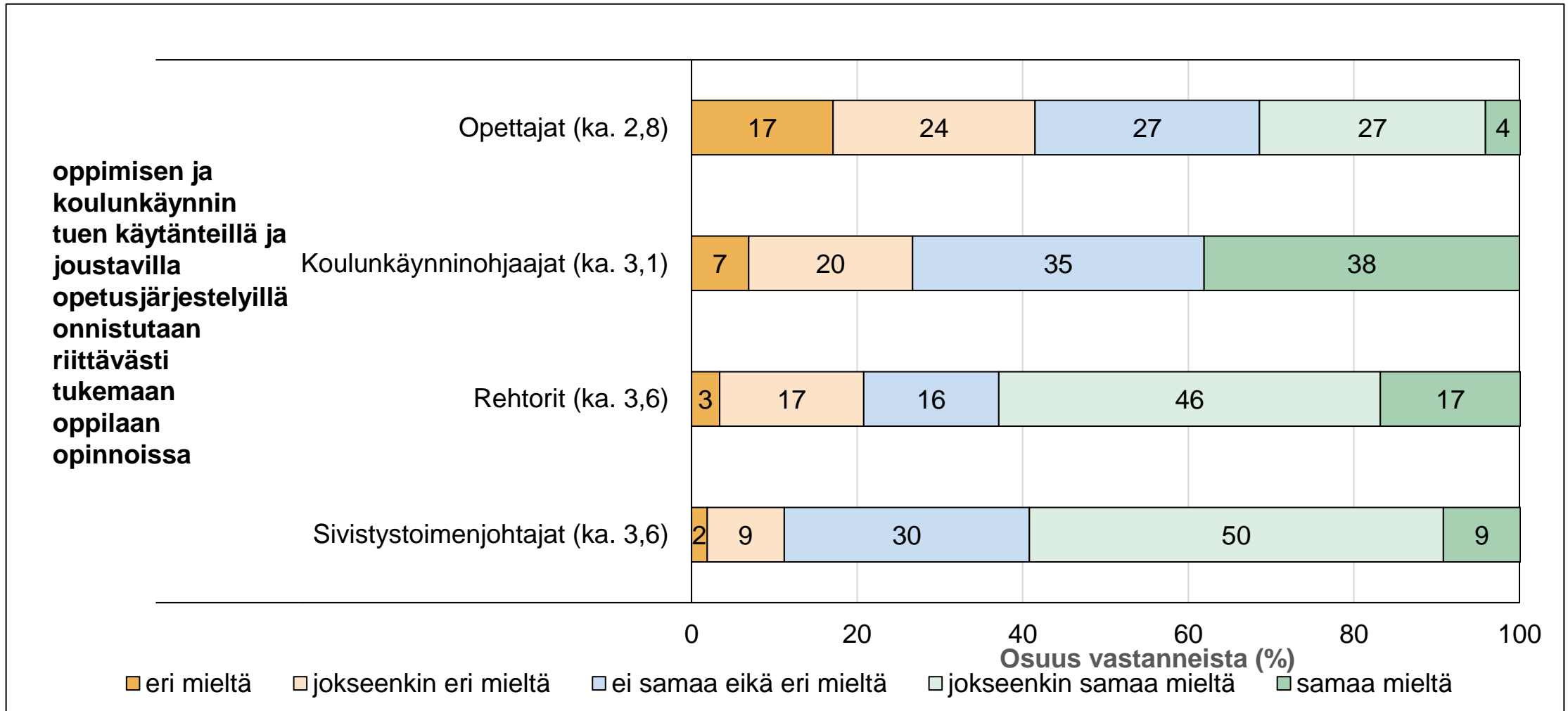
”Ajatukset opetusjärjestelyjen joustoista ovat riittäviä. Meillä ei vain ole tarpeeksi ihmisiä niitä hoitamaan. (...)” Rehtori

- Enemmistö opettajista, koulunkäynninohjaajista ja rehtoreista oli sitä mieltä, että erityisluokissa tai erilaisissa pienryhmissä oli
  - liian vähän paikkoja niitä tarvitseville oppilaille ja
  - riittämättömästi henkilöstöä tuen toteuttamiseksi.

Sivistystoimenjohtajat näkivät ne riittävämpinä.

- Opettajat, joilla oli opetusryhmässään kaksi tai useampi tehostettua tai erityistä tukea saavaa oppilasta, kokivat oman koulunsa pienryhmäpaikkojen ja henkilöstömäärän riittämättömämmäksi kuin ne, joilla tukea saavia oppilaita oli vähemmän.

Koulussamme / Kouluissamme

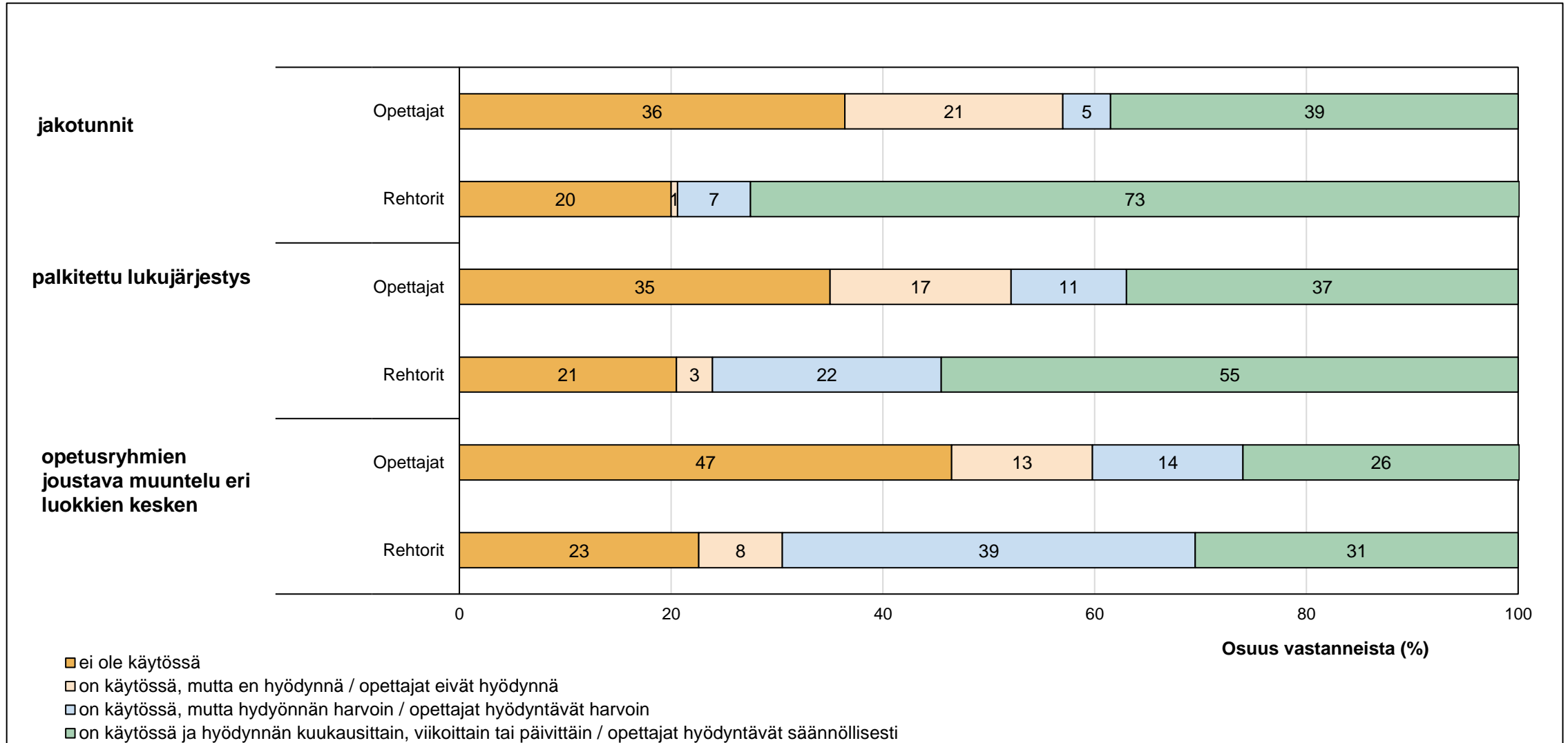
KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

”Tämä kysely olettaa paljon, että kouluissa käytetään joustavia opetusjärjestelyjä. Ongelma on monella koululla, ettei niihin ole varaa. Resurssien vähyys on suurin ongelma. Joka kohdasta on säästetty. Opettajien työmäärä on räjähtänyt käsiin ja se vie voimia esim. eriyttämiseltä. Kouluihin tarvitaan päteviä sosiaalihuollon ammattilaisia huolehtimaan nuorten mielenterveydestä. Tarvittaisiin koulumuoto tavallisen koulun ja sairaalakoulun välille (matalan kynnyksen paikka, joustava).”

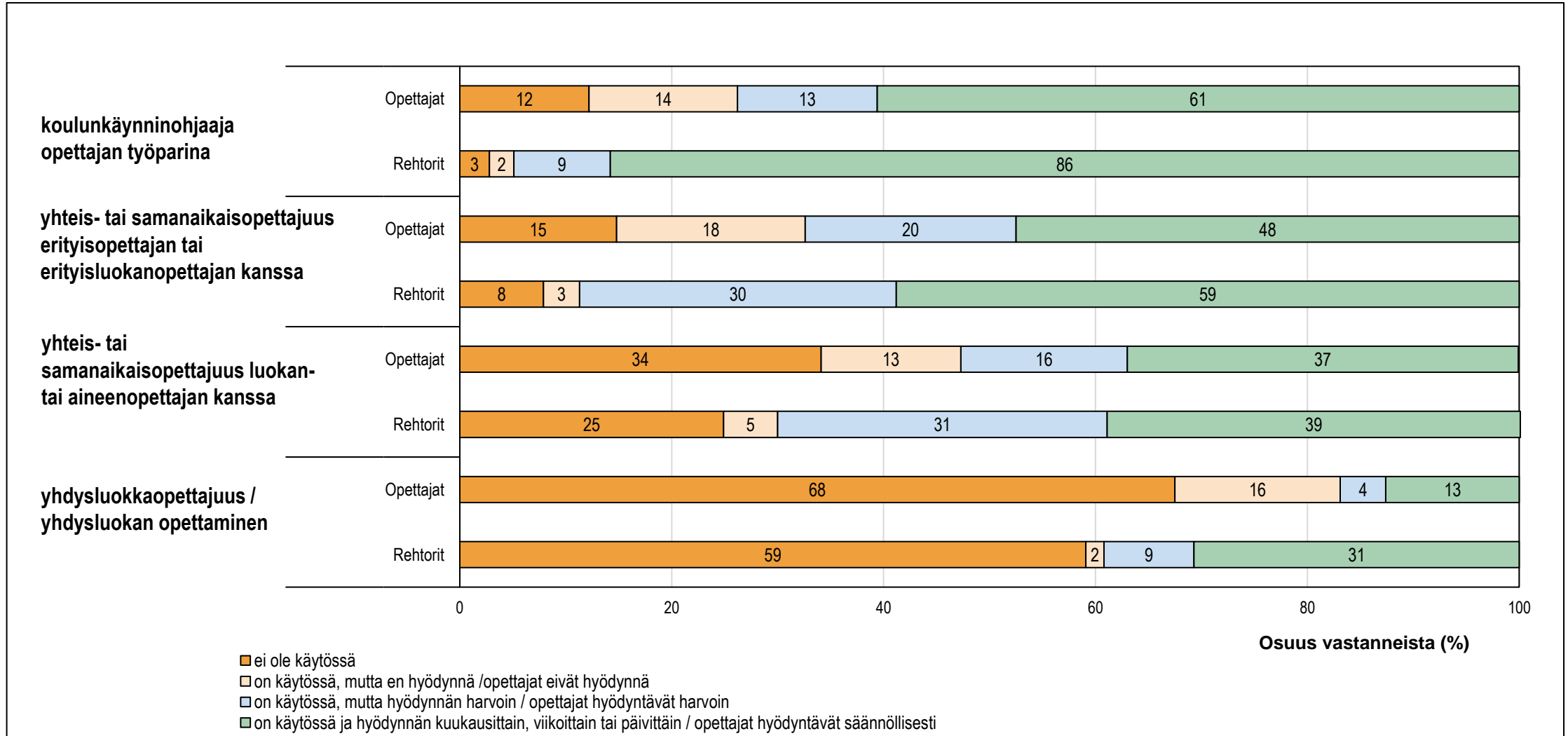
Eriyttäminen ja joustavat opetus- järjestelyt

Mari Huhtanen

Joustavien opetusjärjestelyiden hyödyntäminen koulussa

Yhteis- tai samanaikaisopettajuus sekä työparityöskentely koulunkäynninohjaajan kanssa

Joustavia opetusjärjestelyjä edistävät ja estävät tekijät kouluissa

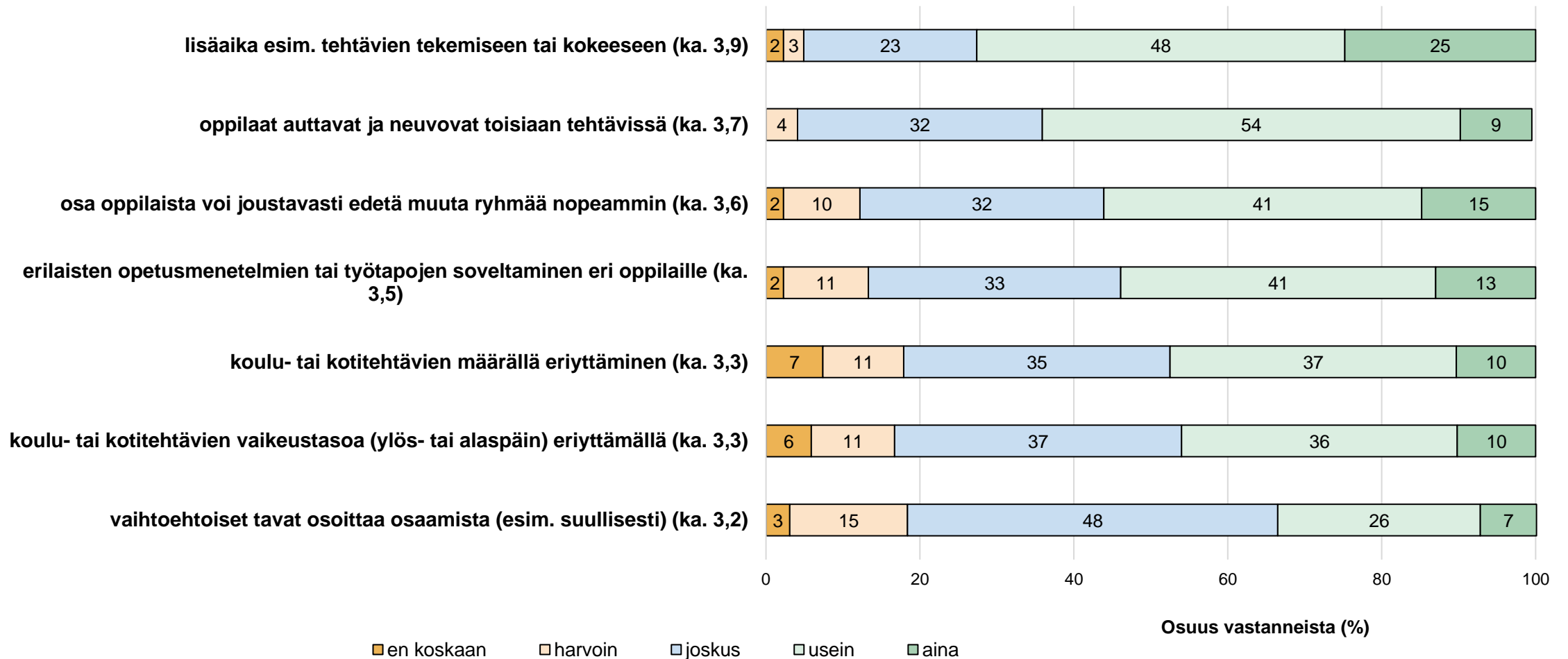
Edistävät:

- henkilöstön asenteet
- moniammatillinen yhteistyö koulun sisällä
- rehtorin tai johdon tuki
- työyhteisön ilmapiiri
- toimintakäytännöt
- opetusmateriaalit ja –välineet
- oppilas- ja henkilöstömäärä

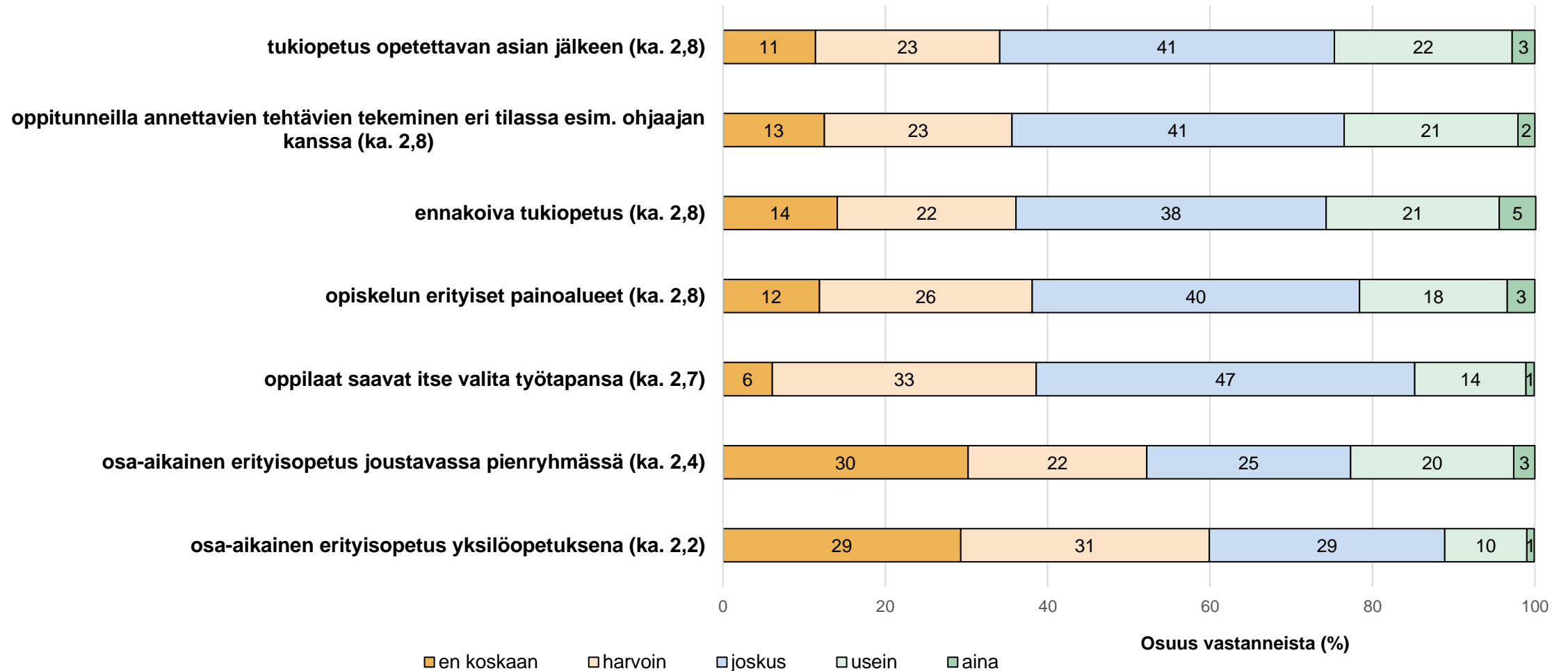
Estävät:

- koulujen tilat ja niiden muunneltavuus
- eri henkilöstöryhmien saatavuus ja vaihtuvuus
- määrärahat
- oppilas- ja henkilöstömäärä

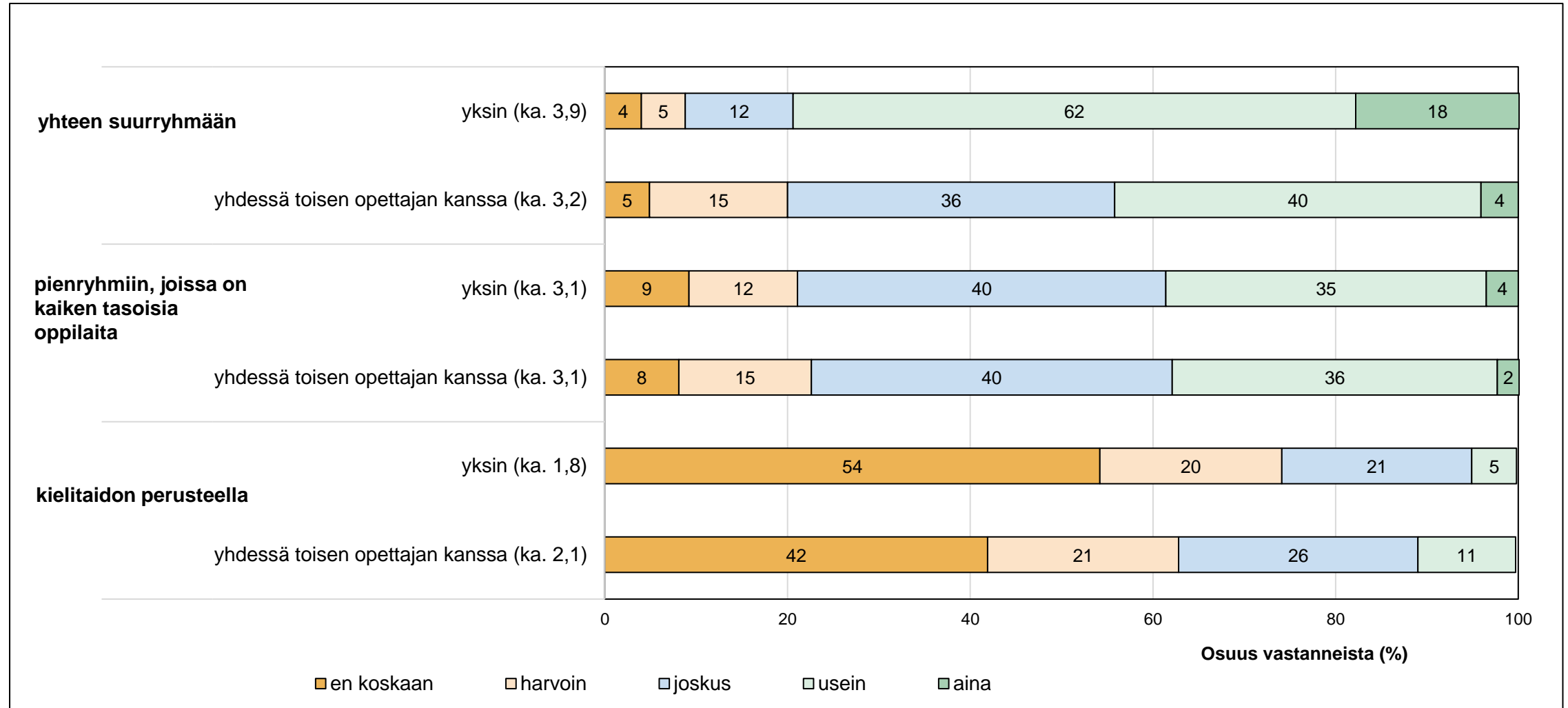
Miten usein opettajat hyödyntävät seuraavia menetelmiä opetuksessa?

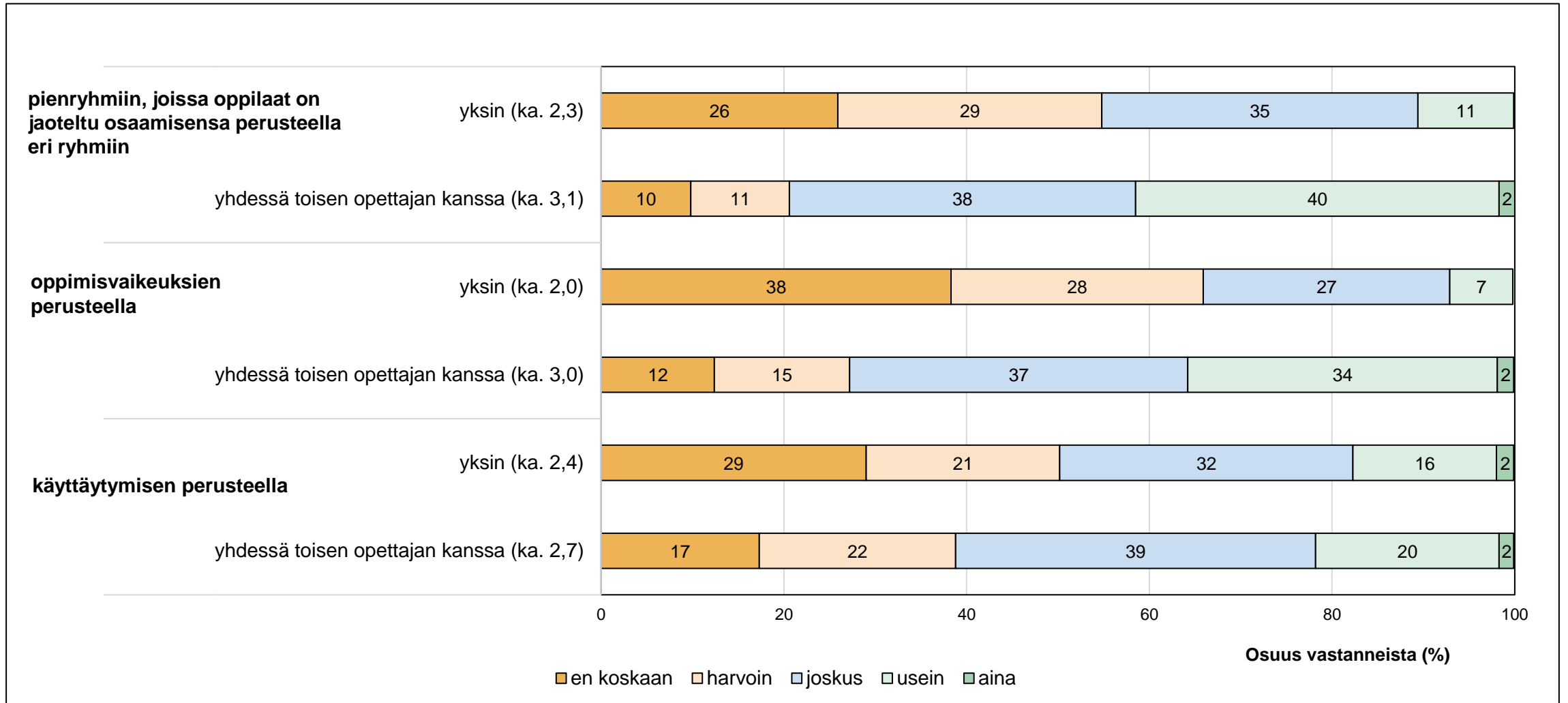
Miten usein opettajat hyödyntävät seuraavia menetelmiä opetuksessa?

Opettaessa yksin / yhdessä opettajat ryhmittelevät oppilaat

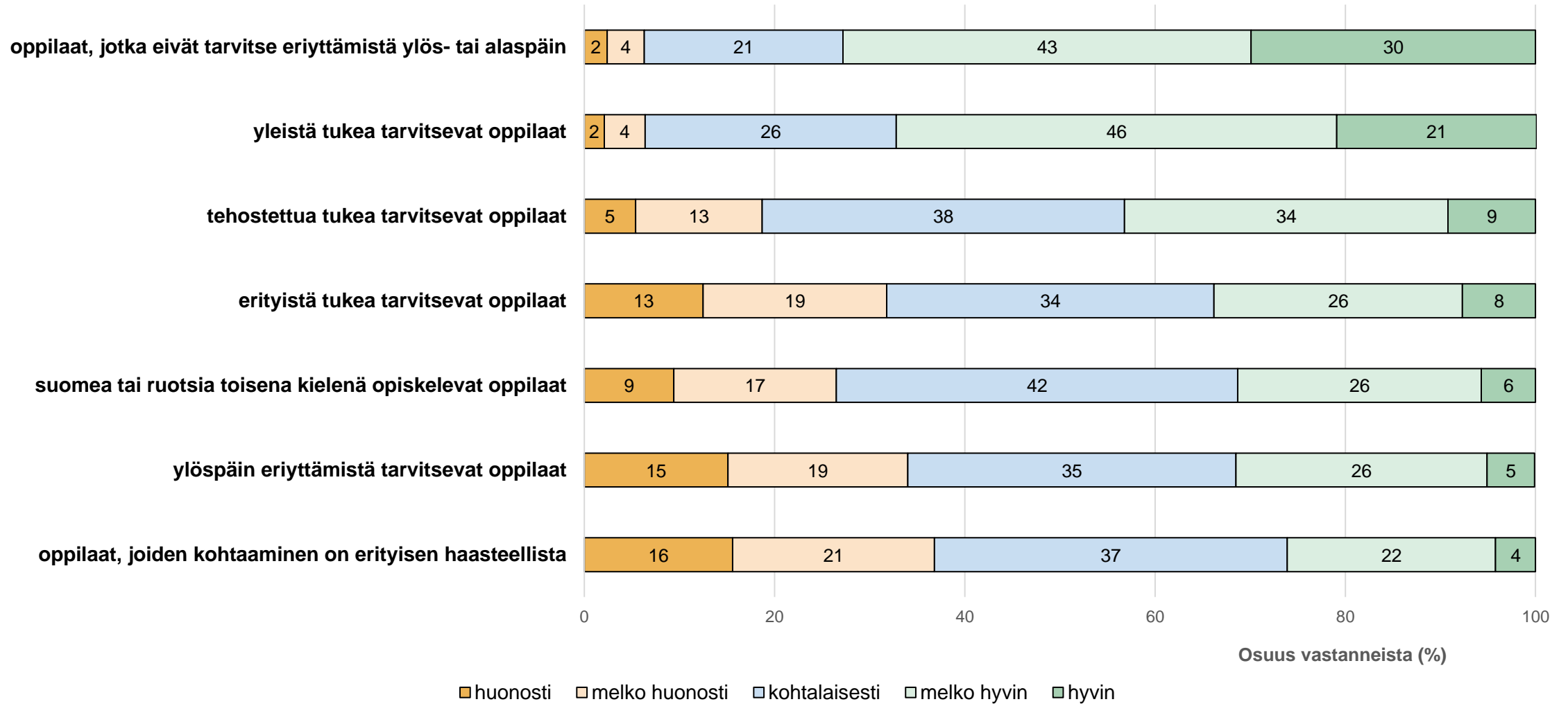

Opettaessa yksin / yhdessä opettajat ryhmittelevät oppilaat

Miten hyvin opettajat pystyivät vastaamaan eri oppilasryhmien tarpeisiin

Eriyttämistä ja joustavia opetusjärjestelyjä edistävät ja estävät tekijät

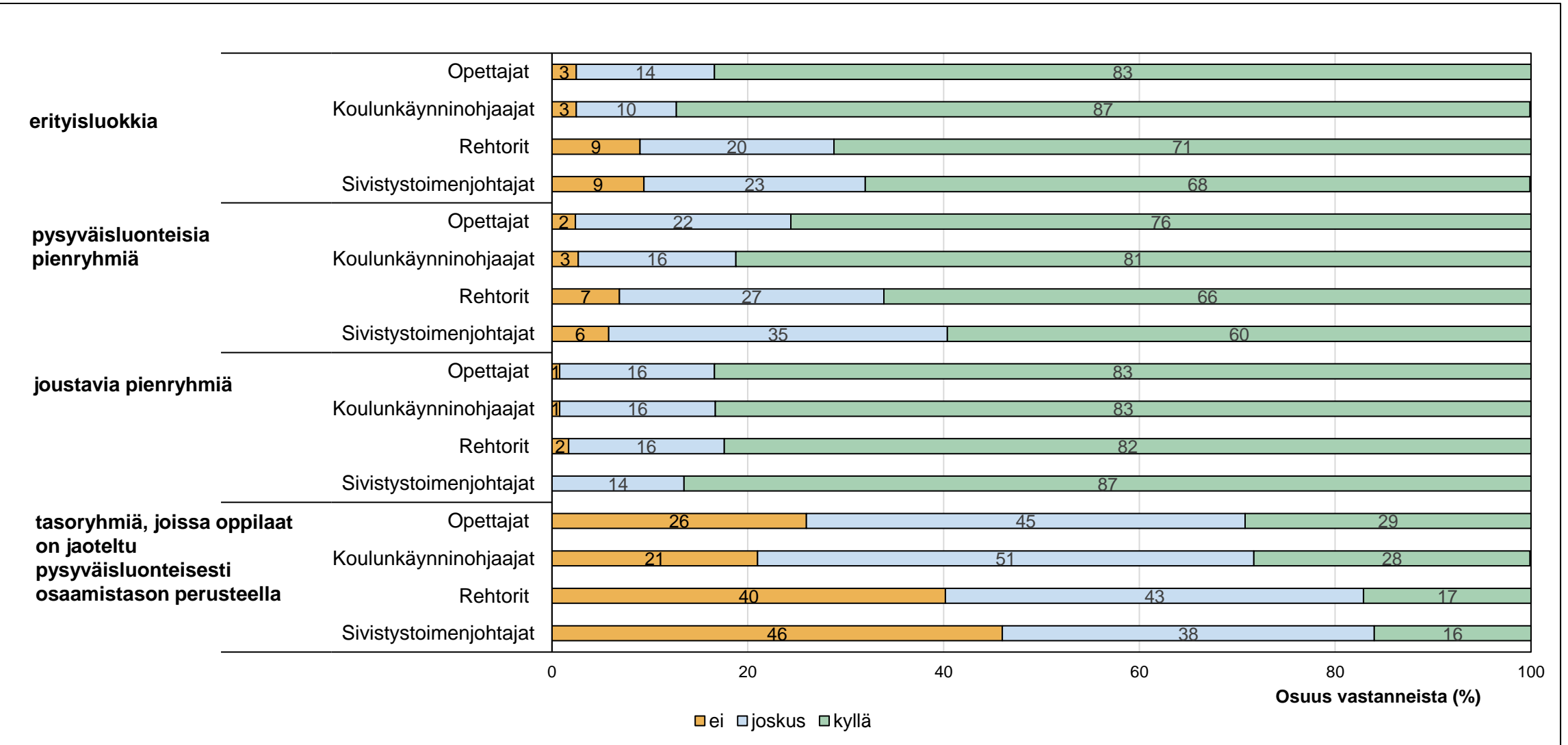
Edistävät:

- oma osaaminen
- mielenkiinto erilaisiin pedagogisiin ratkaisuihin
- oma johtamistyö (rehtorit ja sivistystoimenjohtajat)
- yhteistyö
- käytettävissä olevan eriyttämistä tukevan opetusmateriaalin laatu

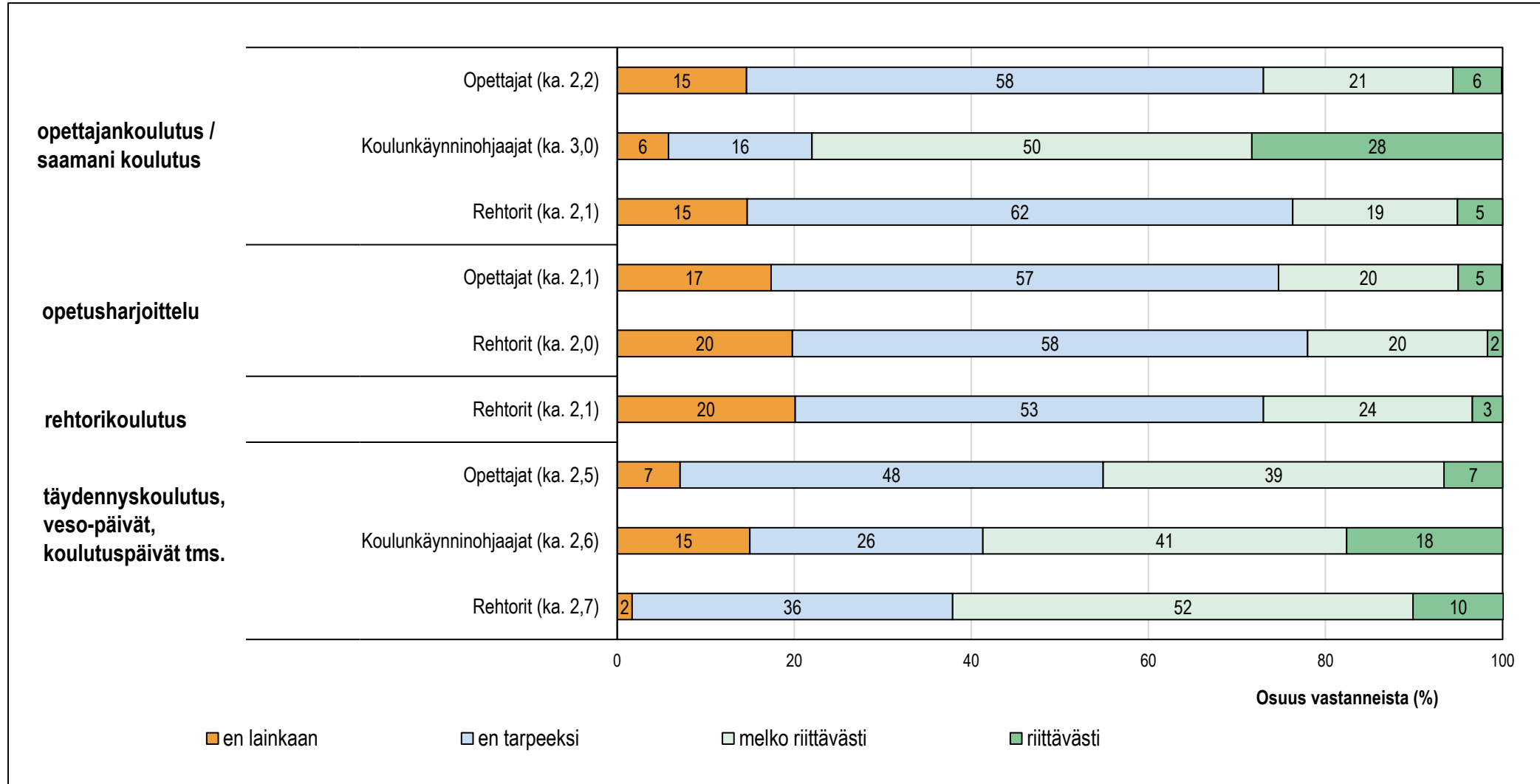
Estävät:

- käytettävissä olevan ajan riittävyys (opettajat ja rehtorit)
- sopivien työparien löytäminen tai saatavuus
- erityisopettajan mahdollisuudet antaa tukea tai konsultointia

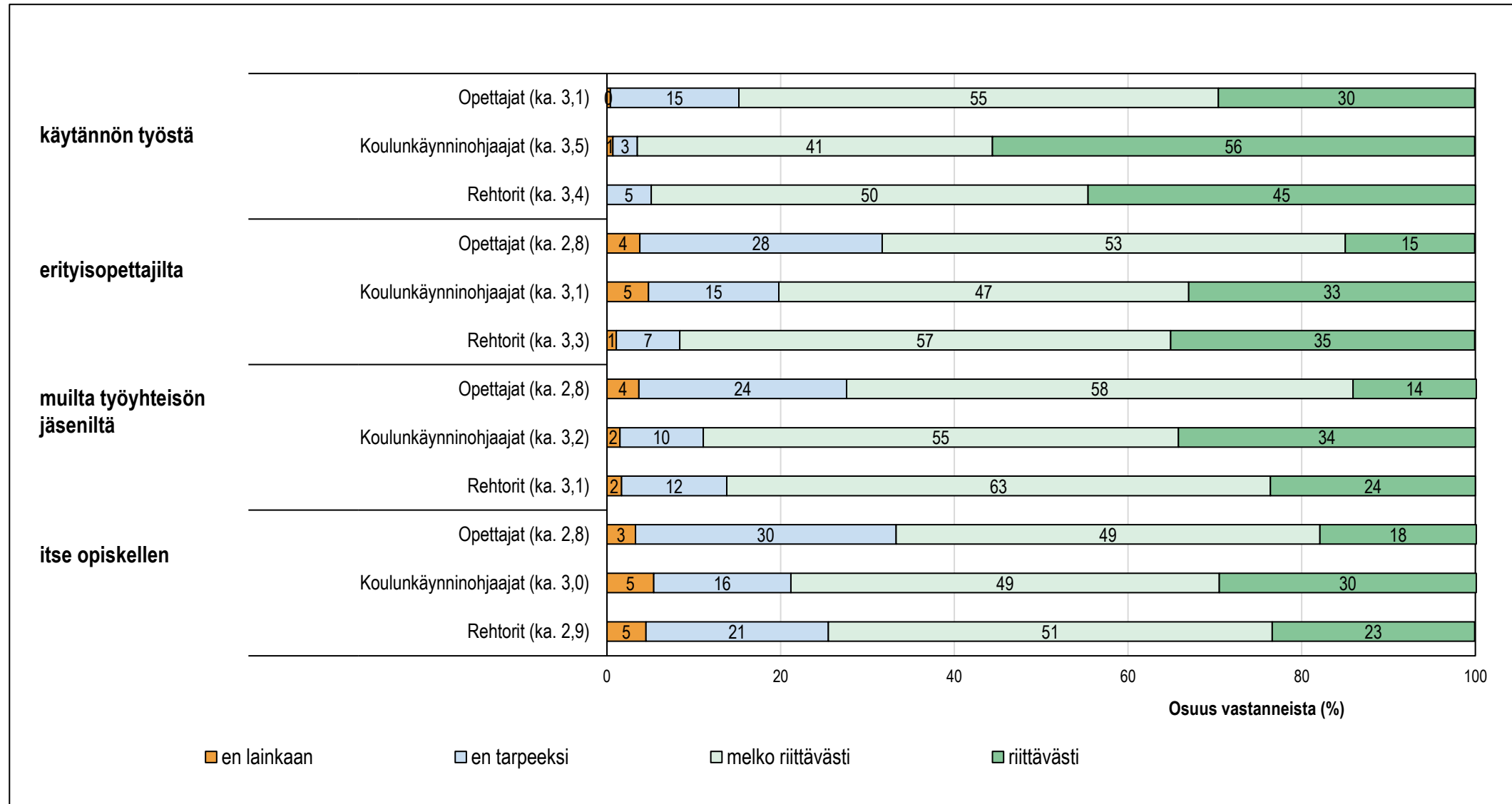
Opetustoimen henkilöstön näkemys erityisluokkien, pysyväisluonteisten ja joustavien pienryhmien sekä tasoryhmien tarpeellisuudesta

Kuinka riittävästi opettajat, koulunkäynninohjaajat ja rehtorit ovat saaneet koulutuksesta, opetusharjoittelusta ja täydennyskoulutuksesta valmiuksia huomioida erilaisten oppilaiden tarpeet

Kuinka riittävästi opettajat, koulunkäynninohjaajat ja rehtorit ovat saaneet käytännön työstä, työyhteisöltään ja itse opiskellen valmiuksia huomioida erilaisten oppilaiden tarpeet

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kehittämis- suositukset

Toimintakulttuuri ja tiedonkulku

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen kehittämiseksi koulujen toimintakulttuuria tulee johtaa osallistavampaan suuntaan. Tässä tiedonkulun sekä opettajien keskinäisen yhteistyön edellytysten parantaminen on avainasemassa.

- Opetuksen järjestäjien tulee itsearvioida ja kehittää koulutoimensa johtamisjärjestelmää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevan tiedonkulun toimivuuden näkökulmasta.
- Yhteisen ymmärryksen luomiseksi on lisättävä koulun henkilöstön ja opetustoimen johdon välistä vuoropuhelua oppimisen ja koulunkäynnin tuen laadusta ja ratkaisuista. Erityisesti yhteistä keskustelua tarvitaan koulun toimintakulttuurista ja pedagogiikasta sekä käytössä olevien resurssien jakamisesta.
- Toimintakulttuurin, yhteis- tai samanaikaisopettajuuden sekä työparityöskentelyn edistämiseksi henkilöstölle tulee varata riittävästi aikaa yhteistyölle ja sen suunnitteluun.
- Opetuksen järjestäjien tulee varmistaa tiedon siirtyminen oppilaan tuen tarpeista perusopetuksen eri vaiheissa. Kansallisella tasolla tulee kehittää tapoja, joiden avulla tiedot oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiakirjoista seurasivat oppilasta hänen siirtyessään perusopetuksesta toiselle asteelle.
- Oppilaalle tarjottavan tuen ja koulujen yhteisöllisen toimintakulttuurin näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että koulunkäynninohjaajat saavat työnkuvansa kannalta riittävästi tietoa oppilaan tuen tarpeista.

Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt

Opetuksen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin lähtökohtana tulisi olla eriyttävä ja joustava pedagogiikka.

- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tulisi selkeämmin avata eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen perusteita, tavoitteita ja hyötyjä. Opettajien työn tueksi tarvitaan tukimateriaalia eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen menettelyistä ja hyvistä käytännöistä.
- Joustavien opetusjärjestelyjen edistämiseksi eri oppiaineiden palkittamista tulisi kouluissa mahdollisuuksien mukaan lisätä. Näin voitaisiin varmistaa erityisesti aineenopettajille nykyistä paremmat mahdollisuudet yhteis- tai samanaikaisopettamiseen.
- Eriyttämisen toteuttamiseksi tarvitaan jatkossakin mahdollisuutta oppilaiden erilaisiin ryhmittelyihin luokan sisällä tai vuosiluokkien kesken. Ryhmittelyä voi tehdä esimerkiksi kiinnostuksen kohteiden, työskentelymieltymysten, sosiaalisten suhteiden tai osaamisen perusteella. Ryhmittelyjen tulee kuitenkin olla joustavia siten, että tuen tarvetta ja ryhmittelyn perusteita arvioidaan säännöllisesti.
- Inklusion ja lähikouluperiaatteen onnistumisen näkökulmasta on tärkeää kehittää keinoja joustavien opetusjärjestelyjen ja eriyttämisen edistämiseksi, jotta esimerkiksi lisätuen tai ylöspäin eriyttämisen avulla voidaan huomioida oppilaiden erilaiset tarpeet ja mahdollisuudet edetä taitojensa mukaan. Keskeistä on myös varmistaa eriyttämistä tukevien materiaalien ja tilojen saatavuus ja toimivuus.

Tukijärjestelmän muutostarpeet

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeet ovat kasvaneet. Tämän arvioinnin tulosten perusteella oppimisen ja koulunkäynnin tuki ei toteudu eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen avulla siten kuin opetussuunnitelman perusteissa edellytetään. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestelmää tulee uudistaa niin, että sen avulla kaikille oppilaille voidaan varmistaa heidän tarvitsemansa tuki.

- Kansallisella tasolla tuen toteutuksen ohjeistusta ja kriteereitä tulee selventää sekä tuen toteutumista ja vaikuttavuutta seurata esimerkiksi opetuksen järjestäjien itsearviointivelvoitteeseen perustuvien arviointien avulla.
- Opetuksen järjestäjien tulee kehittää oppimisen ja koulunkäynnin tuen ennakointiin, kartoittamiseen ja seurantaan liittyviä ohjeistuksiaan ja menettelyjään sekä seurata säännöllisesti tuen toteutumista osana laadunhallintaansa.
- Oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamiseksi oppimisen ja koulunkäynnin tuen valtakunnallisia asiakirjapohjia sekä niihin liittyviä ohjeistuksia tulee selkiyttää kansallisella tasolla sekä ohjata opetuksen järjestäjiä käyttämään niitä.
- Kansallisella tasolla tulee
  - kehittää nykyistä toimivampia tapoja järjestää oppimisen ja koulunkäynnin tuki yläkoulujen aineenopetuksessa
  - varmistaa jatkossa nykyistä selkeämmin tehostetun tuen tai sitä vastaavan tuen tarjonta ja sen toteutuminen käytännössä.
- Riittävän ja inklusioperiaatteen mukaisen tuen tarjoamiseksi on vahvistettava opetushenkilöstön, koulunkäynninohjaajien ja opiskeluhuollon resursseja sekä kehitettävä tiedonkulkua näiden toimijatahojen välillä.

Osaamisen kehittäminen

Oppilaiden moninaisuus tulee huomioida läpileikkaavasti kaikissa opetustoimen henkilöstöryhmille suunnatuissa koulutuksissa.

- Opettajan- ja rehtorikoulutuksessa sekä täydennyskoulutuksessa tulisi huomioida tutkimusperustaisesti opetushenkilöstön toiveet käytännönläheisistä ja konkreettisista malleista erilaisten oppijoiden kohtaamiseen ja tukemiseen sekä eriyttämisen ja joustavien opetusjärjestelyjen suunnittelemiseen. Näiden toteuttamisessa voisi hyödyntää esimerkiksi tutor-toimintaa tai mentorointia.
- Opettajankoulutukseen tulisi lisätä mahdollisuuksia yhteisopettajuuden ja moniammatillisen työskentelyn harjoitteluun.
- Opettajaksi opiskelevilla tulee olla riittävästi opetusharjoittelua työelämään siirtymisen tueksi. Nykyistä moninaisemman opetusharjoittelun edistämiseksi ohjattua opetusharjoittelua tulisi tehdä laajasti erilaisissa kouluissa.
- Koulunkäynninohjaajien merkitys on kasvanut kouluissa, joten koulunkäynninohjaajan tutkinnon suorittamisen tärkeyttä tulisi korostaa sekä kiinnittää huomiota heidän osaamisensa jatkuvaan kehittämiseen.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Kiitos!

www.karvi.fi